

Nr 24.

Av herr **Vennerström m. fl.**, om skrivelse till Kungl. Maj:t
angående lagstiftning till skydd i visst arseende för
rättigheter till husbehovsvirke å mark, som äges eller
disponeras av annan.

Särskilt i Norrland med dess stora antal torpare har starkt klagats över att rätten att erhålla husbehovsvirke från skog, som äges och disponeras av annan, icke är av nuvarande lagstiftning tillräckligt skyddad mot en sådan avverkning, som äventyrar eller helt upphäver denna rätt. Vid de talrika torpupplåtelseerna är genom kontrakten torparna tillförsäkrad rätt till husbehovsvirke från hemmanet. Men bestämmelserna äro nästan undantagslöst så formulerade, att beständiga slitningar uppstå och mycken bitterhet alstras mellan hemmanets ägare och den till skogsfångst berättigade. Det är ingalunda sällsynt, att hemmanets skog genom ägarens föranstaltande så kalhugges, att rätten till husbehovsvirke blir nästan intet värd. Det är heller icke sällsynt, att ägaren till ett hemman anvisar den till husbehovsvirke berättigade att ta virket så långt från gården, att det blir för denne alldeles för dyrt och besvärligt.

Ett par vägar kunna tänkas för att komma ut ur detta missförhållande. Den ena är att fullt tryggade skogsrättigheter åstadkommas genom en skärpt och klarare formulerad lagstiftning. Den andra är att rättigheterna till skogsfångst ersättas med avsättande av särskilda skogsskiften för motsvarande ändamål. Den senare utvägen torde vara den mest praktiska och lättast framkomliga.

Då denna fråga förut varit inför riksdagen, har ett reformkrav ofta mött den invändningen, att den till husbehovsskog berättigade redan nu har tillräckligt skydd i lagen. Han kan, om avtalet är

skriftligen uppsatt, erhålla skydd genom inteckning, har det sagts. Och det har ytterligare sagts, att rättsinnehavaren kan på juridisk väg få avverkningsförbud meddelat för att förhindra en äventyrande avverkning samt att han har rätt till skadestånd, när en avverkning faktiskt inkräktat på hans rätt.

Formellt kan detta sägas. Reellt ligger saken annorlunda. Dels har rätten till husbehovsvirke ofta mycket oklart formulerats i kontrakten. Dels är rättsinnehavaren oftast okunnig om de krångliga juridiska vägarna för att tillvarataga sin rätt. Dels är det svårt att av domstolarna vinna erforderligt skydd, om rättssaken föres dit. Dels äro rättsinnehavarna i regel så fattiga, att de icke ha råd att sätta en dyrbar juridisk apparat i gång. Och dels äro de ofta i en så beroende ställning, att de icke våga stå hårt på sin rätt.

Riksdagen har hittills icke velat fatta något positivt beslut. Antingen har man stött sig på formella skäl såsom det ovan anförda. Eller ock har man ansett, att Kungl. Maj:t skulle snarast möjligt ändock upptaga denna för många fattiga jordbrukare viktiga fråga till behandling. Under det tiden går, leva de små och fattiga brukarna kvar i sin osäkra ställning, och det sker dem stundligen stor materiell orätt. Som bevis på deras egen stämning anför vi ett ingånget klagobrev bland många: »Skulle det icke gå att genom motion i riksdagen få torparnas skogsrättigheter skyddade. Såsom bolagen och en del hemmansägare nu kalhugga sina skogar, så dröjer det icke många år till dess att det varken finns husbyggnadsvirke eller vedbrand kvar. Det kan då visst hända, att något bolag tvingas att avsätta några tunnland åt någon enstaka torpare, som är stridig nog att bevaka sin rätt, när de kalhugga hela hemmanets skogsmark. Men när de icke erhålla något skriftligt på att området blivit avsatt för deras räkning, kan hemmanets innehavare när som helst sedan borttaga de träd, som lämnats för torpet. Därföre för att ha någon rättslig säkerhet bör det avsätta området övergå till full äganderätt. På anmodan av en mängd torpare vill jag bedja, att herr Vennerström ville till stundande riksdag framlägga motion därom.» Denna och liknande skrivelser äro vittne därom, att de små brukarna själva känna ett synnerligen starkt behov av ökat skydd för sin rätt.

Med denna motivering hemställa vi,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för riksdagen av en sådan lagstiftning, varigenom innehavare av rätt till husbehovsvirke å mark, som äges eller disponeras av annan person, kan erhålla tillräckligt skydd mot en sådan avverkning som inkräktar på denna rätt.

Stockholm den 15 januari 1920.

Ivar Vennerström.

Sten Berglund.

C. O. Johansson.
